



Regeringskansliet
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.fjr@regeringskansliet.se

Yttrande över Renmarkskommitténs delbetänkande SOU 2023:46, ert diarienummer LI2023/03401

Härjedalens kommun, har givits möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerat delbetänkande. Härjedalens kommun vill framföra följande.

Sammanfattning av Härjedalens kommuns remissvar

Utredningen har kommit fram till följande slutsats:

Alla samebyar ges ensamrätt till upplåtelse av jakt och fiske, likt girjasdomen som är baserad på urminnes hävd.

Renskötselrätt erkänns genom ett särskilt rättsinstitut att jämföras med äganderätten.

Samebyarnas jakträtt innefattar all jakt.

Detta betyder att bestämmanderätten över jakten och fisket på statlig mark kommer att flyttas från markägaren till samebyarna. Det innebär att makten att bestämma över jakten och fisket på svenska folkets marker flyttas till ekonomiska föreningar och ca. 3 700 renägande samer som verkar på nästan halva Sveriges yta. Detta riskerar att kraftigt inskränka möjligheterna för lokalbefolkningen, icke renägande samer och övriga näringar.

Härjedalens kommun anser att utredningens slutsatser skulle försvaga grunden för äganderätten och fastighetsrätten samt leda till stor oreda och försvårad markförvaltning för alla inblandade parter. Det är av yttersta vikt, för såväl enskilda som för annan näring än rennäringen att statlig mark är tillgänglig för alla.

Delbetänkandet tar ensidigt utgångspunkt i en närings behov och ser inte till hela befolkningen. Utredningen har inte sett de politiska möjligheterna som kunnat ge stabilitet och förutsättningar för en långsiktig lösning och ett väl accepterat delbetänkande. Härjedalens kommun anser därför att upplåtelsen av jakt- och fiske även i fortsättningen bör hanteras av Länsstyrelsen och att utredningen bör läggas ner.

Allmänt

Mark som omfattas av uppdraget

Kommitténs uppdrag avser statligt ägd mark (i betänkandet även benämnd statens mark) dels inom åretruntmarkerna, dels ovanför lappmarksgränsen när renskötsel är tillåten där. Med statligt ägd mark avses enligt direktiven mark som står under statens omedelbara disposition. I praktiken handlar det om mark som förvaltas av Statens Fastighetsverk, Naturvårdsverket eller Fortifikationsverket. På renbetesfjällen och ovanför odlingsgränsen hanterar

länsstyrelsen en stor del av den praktiska förvaltningen för dessa myndigheters räkning, inklusive upplåtelse av nyttjanderätter.

Lokalbefolkning och icke renägande sameby, som inte tillhör någon sameby, har under lång tid använt fjällområdena för jakt och fiske, som ett komplement till jordbruket, eller kanske till och med som en enskild försörjningskälla. Det är underligt att det inte tas någon hänsyn till detta. Det är anmärkningsvärt att de grundläggande principer kopplade till äganderätten inte förändras genom parallella rättsinstitut. Det samiska folkets bruksrätt kan och skall respekteras utan att äganderätten rubbas. Härjedalens kommun anser att det samiska folket skall ha rätt till jakt och fiske, däremot motsätter sig kommunen en ensamrätt.

15.3

Nuvarande ordning, där staten via länsstyrelsen, förvaltar jakt och fiske på statlig mark tycker Härjedalens kommun fungerar bra. Länsstyrelsen är en lämplig administrativ nivå för att hantera upplåtelse av jakt och fiske. Exempelvis så har det sedan Girjas sameby fick ensamrätt till jakten och fisket avsevärd begränsat tillgängligheten till området, vilket påverkat såväl allmänheten som jakten och fisket. Det är viktigt att statlig mark är tillgänglig för alla, och att hänsyn tas till andra, framför allt lokalbefolkningen. Eventuella prioriteringar bör göras för hela befolkningen.

15.4

En justering av rennärlagens upplåtelseförbud. Härjedalens kommunen förordar nuvarande upplåtelseform ser därför inget behov av denna justering.

15.5

Vissa förändringar i den statliga hanteringen av upplåtelse av småviltsjakt. Det kan finnas behov av förtydligande av texten då ex. Länsstyrelsen Jämtland län ofta gör andra tolkningar än sina kollegor vid Västerbottens och Norrbottens Länsstyrelser.

15.6

Utrymme för lokala föreningar att upplåta

I Girjas sameby gällde handslag och löften om att lokala jägare och fiskare inte skulle drabbas men vad som händer där nu är en fingervisning om vad som kommer att hända hela fjällkedjan och övrig befolknings inksräkning till naturen.

Förhållandet mellan rennäring och markägare i Härjedalen har under lång tid varit spänt. Frågan om renbete på privata marker har varit aktuell i kommunen i många år. Härjedalsdomen (2004) fastslog att det inte finns sedvanerätt till renbete i Härjedalen. Det är Härjedalens kommuns bestämda uppfattning att överlåtande och ensamrätt till jakt och fiske på statens mark till en enskild näring och en del av en minoritet skulle öka konflikterna.

Härjedalen har många viktiga näringar och den största är turistnäringen som bidrar till tillväxt och befolkningsökning. Redan idag begränsas och motarbetas turistnäringen och många företag är beroende av möjligheter att nyttja småviltsjakt och fiske på statens marker för sina gäster. Företagarna inom besöksnäringen behöver kunna planera långsiktigt och ser med oro om

ex. jakt och fiske inte förvaltas av en objektiv statlig organisation. Att endast tillåta medlemmar av sameby att bedriva verksamhet på statlig mark och på så sätt begränsa konkurrens och företagens chans att bedriva verksamhet i glesbygd är ett steg i fel riktning. Många cykel-, vandring-, fiske- och skoterguidningsföretag m.fl. skulle förlora möjligheterna till fortsatt verksamhet.

I regeringsformen, som är en grundlag, anges varje medborgares fri- och rättigheter. Viktiga sådana är äganderätt och allemansrätt som båda inskränks och påverkas negativt av kommitténs förslag. Förslag med så omfattande samhällspåverkan behöver ha starkt juridiskt stöd, något som utredningen konstaterat saknas ibland annat vår del av landet. Tillgången till friluftsliv, jakt och fiske är av stor betydelse för den enskilde medborgaren men även för näringsliv och de olika samhällsfunktionerna. För inflyttning till inlandskommunerna är livskvaliteten och tillgång till olika typer av friluftsliv viktig. Värdet av detta förhållande är mycket stort och svårt att överskatta. Näringslivet och turismen är för Härjedalens kommun en viktig del. Begränsningar avseende friluftslivet, jakten och fisket gagnar inte lokalsamhället, dess ekonomi, inflyttning, besökare och turistintäkter. Utredningen har ökat konflikterna på alla plan mellan alla parter och med nuvarande direktiv finns ingen möjlighet att vända den utvecklingen. Detta talar starkt för att utredningen bör läggas ner.

Härjedalsdomen

Svegs tingsrätt meddelade dom 1996-02-21. Dom nr DT 12 Mål nr 88/90 T 70/91 och T 85/95

” 1. Tingsrätten förklarar att någon av avtal oberoende rätt till bete med ren till förmån för samebyarna ej belastar fastighetsägarna tillhöriga fastigheter”

Tingsrätten fann att någon rätt till bete med ren ej fanns vare sig av Urminnes hävd, Sedvanerätt eller Konventionsskyddade rättigheter.

Tingsrättens dom överklagades till Hovrätten, som fastställde domen.

Domen överklagades till Högsta Domstolen, men vann laga kraft då den ej fick prövningsrätt.

Domen överklagades till Europadomstolen, men stod sig. Samebyarna ansågs ha fått goda möjligheter att föra sin talan.

De 690 fastigheterna är spridda över hela Härjedalen, varför presumption uppstår. Även skogsbolagens marker omfattas, då de avstod ytterligare medverkan under förutsättning att även de skulle omfattas av domstolens utslag. Detta är fullkomligt naturligt då även dessa marker är tidigare fjällbondemarkar, liksom kyrkans marker, men även statens. Härjedalsdomen bygger på ett antal tidigare utslag i Högsta Domstolen.

Kommunstyrelsen Härjedalens kommun